

Блок 2. Україна в процесі боротьби за збереження національної ідеї

## Урок 19. Українська Держава Павла Скоропадського: державний устрій, внутрішня та зовнішня політика

Історія України • ПМ • I курс • 1 година

### Головна думка

Гетьманат Павла Скоропадського був спробою створити сильну централізовану українську державу в умовах війни, окупації та соціального конфлікту. Він досяг успіхів у державному апараті, освіті й дипломатії, але втратив підтримку значної частини суспільства.

| На уроці потрібно зрозуміти                                                                                          | Після уроку студент/студентка зможе                                                                                              |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| переворот 29 квітня 1918 р.;<br>державний устрій Гетьманату;<br>внутрішня політика; культура, освіта, Академія наук. | пояснювати ключові поняття;<br>називати основні дати; аналізувати<br>причини й наслідки; робити короткий<br>історичний висновок. |

| Дата           | Що запам'ятати                        |
|----------------|---------------------------------------|
| 29 квітня 1918 | прихід Павла Скоропадського до влади. |
| 1918           | створення Української академії наук.  |
| листопад 1918  | антигетьманське повстання.            |

**Матеріал подано як готовий конспект-презентацію: його можна показувати на екрані або роздати студентам для самостійного опрацювання.**

## 1. Карта уроку: логіка вивчення теми

| Крок | Питання уроку                       | Що потрібно запам'ятати                 |
|------|-------------------------------------|-----------------------------------------|
| 1    | Переворот 29 квітня 1918 р.         | причини → перебіг → наслідки → значення |
| 2    | Державний устрій гетьманату         | причини → перебіг → наслідки → значення |
| 3    | Внутрішня політика                  | причини → перебіг → наслідки → значення |
| 4    | Культура, освіта, академія наук     | причини → перебіг → наслідки → значення |
| 5    | Зовнішня політика і причини падіння | причини → перебіг → наслідки → значення |

### Проблемне питання

Яке значення мала тема «Українська Держава Павла Скоропадського: державний устрій, внутрішня та зовнішня політика» для розвитку українського суспільства, державності або національної ідеї?

| Поняття          | Навіщо потрібне на уроці                                                                     |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Гетьманат        | допомагає точно пояснити явище: форма влади Української Держави 1918 р. на чолі з гетьманом. |
| Державний апарат | допомагає точно пояснити явище: система органів управління.                                  |
| Консерватизм     | допомагає точно пояснити явище: політична орієнтація на порядок, традицію і сильну владу.    |

## 2. Історичний контекст

Тема уроку розкриває один із ключових етапів історії України: українська держава павла скоропадського: державний устрій, внутрішня та зовнішня політика.

Щоб зрозуміти цей матеріал, важливо бачити зв'язок між політичними рішеннями, соціальними змінами, культурою та повсякденним життям людей.

Матеріал подано як конспект-презентацію: визначення, дати, таблиці й схеми можна використовувати для пояснення і

самостійного опрацювання.

| Історичний фактор               | Що він змінює                                         | На що звернути увагу                                     |
|---------------------------------|-------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------|
| Переворот 29 квітня 1918 р.     | впливає на владу, суспільство, культуру або економіку | які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися |
| Державний устрій гетьманату     | впливає на владу, суспільство, культуру або економіку | які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися |
| Внутрішня політика              | впливає на владу, суспільство, культуру або економіку | які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися |
| Культура, освіта, академія наук | впливає на владу, суспільство, культуру або економіку | які групи виграли, які втратили, які наслідки залишилися |

### Алгоритм аналізу

1) Назвіть явище. 2) Вкажіть час і місце. 3) Поясніть причини. 4) Назвіть учасників. 5) Сформулюйте наслідки для українського суспільства.

## 3. Основний зміст теми

| Пункт               | Пояснення                                                                                        |
|---------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Переворот 29 квітня | За підтримки німецького командування Центральну Раду було усунуто, Скоропадський став гетьманом. |
| Державний апарат    | Гетьманат створював адміністрацію, суд, фінанси, дипломатію.                                     |
| Соціальна політика  | Повернення приватної власності на землю викликало невдоволення селян.                            |
| Культура й освіта   | Відкривалися українські школи, університети, Академія наук.                                      |
| Падіння             | Поразка Німеччини і федеративна грамота спричинили антигетьманське повстання.                    |

### Проміжний висновок

Історичні події не існують окремо: економіка, влада, культура, війни, соціальні групи й міжнародна ситуація взаємно впливають одна на одну.

### Типова помилка

Не зводьте відповідь до переліку дат. Історія вимагає пояснення: чому подія стала можливою, які сили діяли, кого вона посилила або послабила.

## 4. Причини, перебіг і наслідки

| Причина / умова                     | Як проявлялася                                         | Наслідок                                                         |
|-------------------------------------|--------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------|
| Переверт 29 квітня 1918 р.          | створювала нові можливості або конфлікти для українців | впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність |
| Державний устрій гетьманату         | створювала нові можливості або конфлікти для українців | впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність |
| Внутрішня політика                  | створювала нові можливості або конфлікти для українців | впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність |
| Культура, освіта, академія наук     | створювала нові можливості або конфлікти для українців | впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність |
| Зовнішня політика і причини падіння | створювала нові можливості або конфлікти для українців | впливала на політичний розвиток, культуру, права або державність |

### Запам'ятай формулу відповіді

Повна відповідь з історії має містити не тільки “що сталося”, а й “чому сталося”, “хто брав участь”, “чим завершилося” і “чому це важливо”.

| Причини                                 | Подія                                             | Наслідки                                                |
|-----------------------------------------|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------|
| передумови, суперечності, інтереси груп | конкретні рішення, війни, реформи або організації | зміни у владі, правах, культурі, території, суспільстві |

## 5. Діячі, організації та суспільні сили

| Хто / що             | Роль у темі                                      |
|----------------------|--------------------------------------------------|
| Павло Скоропадський  | гетьман Української Держави.                     |
| В'ячеслав Липинський | дипломат і ідеолог державницького консерватизму. |

| Хто / що              | Роль у темі                                     |
|-----------------------|-------------------------------------------------|
| Володимир Вернадський | перший президент Української академії наук.     |
| Директорія            | організувала антигетьманське повстання.         |
| Німецьке командування | важливий зовнішній чинник існування Гетьманату. |

### Методична підказка

Коли називаєте історичну особу або організацію, одразу пояснюйте її дію: створив, очолив, підтримав, заборонив, реформував, проголосив, придушив.

| Питання до діяча/організації | Відповідь має містити                                   |
|------------------------------|---------------------------------------------------------|
| Яку мету мав?                | політичну, соціальну, культурну або військову мету      |
| Якими методами діяв?         | реформи, війна, дипломатія, пропаганда, самоорганізація |
| Який наслідок?               | що змінилося після його/її діяльності                   |

## 6. Основні поняття

| Поняття             | Коротке визначення                                                                          |
|---------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|
| Гетьманат           | форма влади Української Держави 1918 р. на чолі з гетьманом.                                |
| Державний апарат    | система органів управління.                                                                 |
| Консерватизм        | політична орієнтація на порядок, традицію і сильну владу.                                   |
| Федеративна грамота | акт Скоропадського про майбутній зв'язок із небільшовицькою Росією, що прискорив повстання. |

| Поняття          | Як використати у відповіді                                                    |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Гетьманат        | Скажіть: «Гетьманат - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.        |
| Державний апарат | Скажіть: «Державний апарат - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку. |
| Консерватизм     | Скажіть: «Консерватизм - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку.     |

| Поняття             | Як використати у відповіді                                                       |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------|
| Федеративна грамота | Скажіть: «Федеративна грамота - це ...», а потім наведіть приклад із теми уроку. |

### Як відповідати

Визначення потрібно не зазубрювати механічно, а пояснювати своїми словами і наводити історичний приклад із теми.

## 7. Основні дати

| Дата / період  | Подія / значення                           |
|----------------|--------------------------------------------|
| 29 квітня 1918 | прихід Павла Скоропадського до влади.      |
| 1918           | створення Української академії наук.       |
| листопад 1918  | антигетьманське повстання.                 |
| 14 грудня 1918 | зречення Скоропадського.                   |
| 1918           | дипломатичні контакти Української Держави. |

### Хронологічна стрічка

29 квітня 1918 → 1918 → листопад 1918 → 14 грудня 1918 → 1918

### Як вчити дати

Дати варто групувати за логікою: передумови → ключова подія → наслідки. Тоді вони не перетворюються на випадковий список.

## 8. Схема для розуміння

| Що відбувається     | Механізм                    | Результат            |
|---------------------|-----------------------------|----------------------|
| Переворот 29 квітня | ключові дії та суперечності | історичний результат |
| Державний апарат    | ключові дії та суперечності | історичний результат |
| Соціальна політика  | ключові дії та суперечності | історичний результат |

**Схему можна використати як план усної відповіді або як основу для короткого письмового конспекту.**

| Завдання                   | Як виконати                                                                   |
|----------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|
| Перетворіть схему на текст | кожен рядок схеми запишіть як окреме речення з причинно-наслідковим зв'язком. |
| Додайте факт               | до кожного рядка підберіть дату, особу або приклад із теми.                   |

## 9. Підсумок уроку

| Теза                                                                                                                                               | Пояснення                                                                  |
|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|
| 1. Гетьманат Павла Скоропадського був спробою створити сильну централізовану українську державу в умовах війни, окупації та соціального конфлікту. | Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку. |
| 2. Тему потрібно розуміти через зв'язок причин, дій учасників і наслідків.                                                                         | Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку. |
| 3. Для повної відповіді використовуйте поняття, дату, приклад і власний висновок.                                                                  | Це положення треба вміти підтвердити фактом, датою або прикладом із уроку. |

### Відповідь на проблемне питання

Тема «Українська Держава Павла Скоропадського: державний устрій, внутрішня та зовнішня політика» показує, що українська історія розвивалася через поєднання внутрішніх процесів і зовнішніх викликів. Її значення потрібно оцінювати за впливом на права людей, культуру, державність і національну ідентичність.

### Для усної відповіді

Починайте з короткої тези, далі наведіть 2-3 факти, одну дату і завершіть власним історичним висновком.

## 10. Перевір себе

| Рівень  | Завдання                                                            |
|---------|---------------------------------------------------------------------|
| Базовий | Дайте визначення 3-4 основних понять уроку. Назвіть 3 ключові дати. |

| Рівень    | Завдання                                                                                                 |
|-----------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Середній  | Складіть хронологічний ланцюжок подій і поясніть, чому вони пов'язані.                                   |
| Достатній | Порівняйте дві сили, організації або явища з теми за критеріями: мета, методи, наслідки.                 |
| Високий   | Дайте аргументовану відповідь на проблемне питання уроку. Використайте щонайменше два факти і одну дату. |

| Міні-тест                                   | Варіанти відповіді                                                                                |
|---------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 1. Найважливіше в темі - це...              | А лише дата; Б причина, перебіг і наслідки; В тільки прізвища; Г випадковий факт.                 |
| 2. Повна історична відповідь має містити... | А поняття, дату, приклад і висновок; Б тільки емоцію; В лише цитату; Г тільки переказ назви.      |
| 3. Історичне значення події - це...         | А її вплив на подальший розвиток; Б місце на сторінці; В складність назви; Г кількість учасників. |

## Відповіді

1 - Б; 2 - А; 3 - А.